

SAŽETAK PRESUDE

KLAUS MÜLLER PROTIV NJEMAČKE PRESUDA VIJEĆA OD 19. STUDENOG 2020. ZAHTJEV BR. 24173/18

*Obveza svjedočenja odvjetnika u kaznenom postupku
protiv direktora trgovačkih društava koja su ranije bila njegove stranke
nije uzrokovala povredu prava na dopisivanje i privatni život*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva njemački je odvjetnik koji je bio pozvan svjedočiti u kaznenom postupku protiv glavnih direktora trgovačkih društava koja su bila njegove stranke. Iako su glavni direktori tijekom suđenja oslobodili podnositelja zahtjeva od obveze čuvanja odvjetničke tajne, podnositelj je i dalje odbio svjedočiti tvrdeći da je još uvijek vezan odvjetničkom tajnom dok ga ne oslobode i bivši direktori. Okružni sud u Münsteru dvaput je naložio podnositelju zahtjeva davanje iskaza tvrdeći da nema pravo odbiti svjedočiti te mu je izrekao novčanu kaznu. Žalbeni sud je potvrdio ovu odluku, međutim priznao je da postoji različita sudska praksa njemačkih sudova o ovom pitanju. Taj sud je također istaknuo da je dužnost čuvanja odvjetničke tajne postojala samo između podnositelja zahtjeva kao odvjetnika i trgovačkih društava koja su bila njegove stranke, a ne između njega i bivših direktora čiji su interesi mogli biti u suprotnosti s interesima društva. Savezni ustavni sud Njemačke odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu, te je podnositelj na kraju platio 600 eura novčane kazne i svjedočio na sudu pod prijetnjom administrativnog pritvora.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositelj zahtjeva žalio se da je prisilom na svjedočenje povrijeđeno njegovo pravo na privatni život zbog povrede odvjetničke tajne.

OCJENA ESLJP-a

Zahtijevanje od odvjetnika da nadležnim tijelima dostavi informacije o svojoj stranci smatra se zadiranjem u njegovo pravo na tajnost dopisivanja ([Michaud protiv Francuske](#), st. 91.), a takva obveza također predstavlja miješanje u njihovo pravo na poštovanje privatnog života, pojam koji ne isključuje djelatnosti profesionalne ili poslovne prirode ([Denisov protiv Ukrajine](#), [VV], st. 100.).

Da bi miješanje bilo opravdano ono mora biti u skladu sa zakonom, odnosno mora imati neku osnovu u domaćem pravu koja mora biti dostupna i predvidljiva ([Iordachi i drugi protiv](#)

[Moldavije](#), st. 37.). U pogledu neujednačene prakse njemačkih sudova, ESLJP je naveo da je načelo pravne sigurnosti implicitno sadržano u svim člancima Konvencije i da predstavlja jedan od osnovnih elemenata vladavine prava ([Beian protiv Rumunjske](#) (br. 1), st. 39.). Postojanje proturječnih sudskih odluka može stvoriti stanje pravne nesigurnosti koje će vjerojatno smanjiti povjerenje javnosti u sudbenu vlast, koje povjerenje je jedna od bitnih sastavnica vladavine prava ([Vinčić i drugi protiv Srbije](#), st. 56.). Međutim, zahtjev pravne sigurnosti ne podrazumijeva pravo na dosljednost sudske prakse ([Borg protiv Malte](#), st. 107.).

ESLJP je u svojoj sudskoj praksi razvio načelo prema kojem se odvjetnička tajna odnosi samo na odnos između odvjetnika i njegovih stranaka i u tom kontekstu nacionalni zakon mora dovoljno jasno naznačiti koja su pitanja povezana s radom odvjetnika obuhvaćena odnosom odvjetnika i stranke te su stoga zaštićena odvjetničkom tajnom ([Kopp protiv Švicarske](#), st. 73. i 75.).

U predmetu podnositelja zahtjeva, Žalbeni sud je detaljno obrazložio zašto je u danim okolnostima smatrao da je pozivanje na odvjetničku tajnu u odnosu na bivše direktore nepotrebno, te je razmotrio argumente drugih žalbenih sudova koji su imali suprotne stavove. U tim okolnostima nije postojala pravna nesigurnost za podnositelja zbog činjenice da su drugi žalbeni sudovi u različitim područjima mjesne nadležnosti različito tumačili doseg prava odbijanja svjedočenja.

Osim toga, ESLJP nije smatrao da je podnositelj, zbog razlika u sudskoj praksi različitih žalbenih sudova, svjedočeći pred Okružnim sudom u kaznenom postupku imao stvarnu opasnost da ga se naknadno proglasi krivim za kazneno djelo otkrivanja odvjetničke tajne. Slijedom toga, ESLJP je zaključio da je mjerodavno pravo u ovom predmetu bilo predvidljivo za podnositelja zahtjeva te je izricanje upravne novčane kazne bilo „u skladu sa zakonom” za potrebe članka 8. stavka 2.

To miješanje imalo je legitiman cilj sprečavanja nereda i zločina jer se njime nastojala osigurati cjelovita istraga u kaznenom postupku.

Miješanje će se smatrati „nužnim u demokratskom društvu” ako odgovara „neodgodivoj društvenoj potrebi”, a posebno ako je razmjerno legitimnom cilju koji se želi postići i ako su razlozi koje su nacionalna tijela navela kako bi ga opravdali „relevantni i dostatni” ([Paradiso i Campanelli protiv Italije](#), [VV], st. 179. i 181.).

U ovom predmetu, u pitanju su bili suprotstavljeni interesi i to s jedne strane interes podnositelja za zaštitom njegovog profesionalnog ugleda kao odvjetnika i zaštite tajnosti njegovog dopisivanja sa strankama, i s druge strane, javni interes osiguranja dobrog suđenja. Što se tiče razmjernosti te mjere u odnosu na legitiman cilj koji se nastojao postići, ESLJP je istaknuo da njemačko nacionalno pravo i praksa štite odvjetničku tajnu. Međutim, odvjetnici nemaju pravo odbiti svjedočiti ako ih je njihova stranka oslobodila obveze čuvanja tajne.

Stoga se u ovom predmetu postavilo pitanje mogu li se ograničenja područja primjene odvjetničke tajne, kako su ih tumačili i primijenili nacionalni sudovi u ovom predmetu, smatrati proporcionalnima. Nacionalni sudovi su smatrali da su podnositeljeve stranke bile samo četiri trgovačka društva koja su sklopila ugovor o pravnom savjetovanju, a ne pojedinačni direktori koji su zastupali društva u relevantnom trenutku. Prema mišljenju nacionalnih sudova, podnositelj nije imao pravo odbiti svjedočiti u kaznenom postupku u kojem su se sadašnji predstavnici tih društava odrekli tajnosti.

Nadalje, novčana kazna u iznosu od 600 eura, iako nije zanemariva, ne može se smatrati prekomjernom. Iako je podnositelj bio i pritvoren kako bi ga se prisililo na svjedočenje, ESLJP je istaknuo da je nacionalno pravo sadržavalo dostatne zaštitne mjere u pogledu najduljeg trajanja takvog pritvora.

Osim toga, ESLJP je naglasio da podnositelj nije mogao biti optužen za počinjenje kaznenog djela odavanja odvjetničke tajne zbog svjedočenja u kaznenom postupku protiv bivših direktora.

Na kraju, ESLJP je smatrao da su razlozi koje su nacionalni sudovi naveli kako bi opravdali miješanje bili relevantni i dovoljni. Naime, detaljno su obrazložili svoje odluke o izricanju upravne novčane kazne, objasnivši u tom kontekstu svoje stajalište o doseg u odvjetničke tajne. Stoga se sporno miješanje u podnositeljevo pravo na poštovanje njegovog dopisivanja i privatnog života može smatrati nužnim u demokratskom društvu, te je bilo u skladu s čl. 8. st. 2. Konvencije.

Slijedom navedenog, nije došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

20.000 EUR na ime troškova i izdataka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.